

A kritikus tömeg Hortobágyi László

szerint

Markó János - Free Magazin 2008

*

Az el-Horto Guo néven is ismert zenetudós-filozófus előadásait követően, akárcsak a klímaváltozást boncolgató előadások után vészmadarazó és pesszimistázó kórus indul be, miután ő csak taxatív felsorolja a technobarbarizálódó világ jövőképeit az audiovizuális folyamban: az Aphex Twin-klípeket és Chris Cunningham egyéb ahrimáni videóit, a Real Doll babák tömegét, a snoofi videókat, melyekben élő embereket, gyerekeket téptek szét - mindezt koktélszürcsölős partikon bámulták – mindenki megtekintheti, mint vészjósló kordokukat; ezek után az előadót pesszimistának bélyegezni, nem több, mint az egyszeri haditudósítót tenni felelőssé a front véres eseményeiért...

*

Elégé erős véleményt hallottunk tőled a világzenéről...

Az, hogy melyik nép zenéjét választod, egy olyan világban, ahol évente 10 zenei struktúra tűnik el 10 nyelvvel együtt, ugyanolyan látszólagos szabadság, mint az, amikor eldöntheted, hogy melyik rabszolgatartó *corporate*-nek adod el az idődet, illetve minimális szabadidődben milyen telefont veszel. A zeneplázák polcairól leemelhető világzene kreálmányai annyira tükrözik a valóságot, mint egy félszobányi ketrecbe zárt egzotikus vadállat a vadont. Ugyanolyan egzotikum-darabok ők, mint a trendi kenyai túrákról a trendi polgárok által hazahozott ördögi pofák, vagy díszdobok, melyek, miután megunták őket, a lakás hol egyik, hol másik sarkában porosodnak. A *világzene* nyugati kreálmány, a kereskedő-kutatóknak köszönhetően hazahozták a *Jáva* szigetéről, a földpát és a gyémánt mellett, s itthon a piac igényeinek megfelelően keverik és orcátlanul szintetizálják, mint *Ali Faiz-t* és a *flamenco-t*, *Peter Gabriel-t* és *Nusrah Fateh-t*, *Bill Laswell* és a *dalai láma* rapjéről nem is beszélve. A *világzene* tipikusan öntelt nyugati elnevezés; egy haladóbb és értékrendorientált kultúra nem követné el ezt a gögösen stupid csoportosítást, hogy minden zenét, amelyben van egy két más földrésről származó dallam, vagy hangszer, egyazon szinkretikus moslékosfazékba hajítana. Az autentikus zenét és annak struktúráit csak a helyszínen élve, vagy legalábbis a kultúrát megismerve, abban a miliőben lehet megérteni, ezt nem adja vissza pár perc kilúgozott digitális hangzás, ehhez olyan életforma kellene, amit a *corporate*-ek által meghatározott élettrend pillanatnyilag nem enged.

Még 2001-es interjúd alkalmával hangzott el az ifjúsági underground három korszaka a zenei szórakoztatóiparon belül: az első a hatvanas évek önfeledt, naiv generációs tudatosság-ébredése, amely a Beatles 1968-as kivonulásával zárult, majd a Johnny Rottenékkal induló második, lázadó epizód, és a "Saturday Night fever"-ből induló, "1989-es summer of love"-on átívelő elektronikus zene-domináns harmadik hullám, mely az acid, majd a goa elprostituálódásával zárul. Víziód szerint a negyedik korszak, amely már nem hoz kollektív pezsgést, mindenki a magán mennyországába vonul ki a személyére szabott podcastokon playlisteken és iPodokon lógva, eléggé negatív képet fest:

A három hullám önkényes, de működő kategorizálása volt az ifjúságnak, korábban generációsan meglévő, újat hozó progresszív avantgarde, polgárpukkasztó, torzonborz hullámoknak, amelyek a zenében követhetőek nyomon, s itt csapódtak le a zene, mint tudjuk az ifjúság édes kábítószerre- ennek kulturális taraja az éppen progresszív underground hullám. A goa fénykorára tenném az utolsó ilyen taréjt a stílus halálával gyakorlatilag ki lehet jelteni hogy megszűnt az ifjúsági másvilági lét. Ez a kifejezés a hangzivatarban való közös tomboláson túl az érzelmi kiteljesedés maximumát is jelentette: a hangárban vannak egymáshoz legközelebb, érzik leginkább embernek magukat, érzelmi kiteljesedésük itt a legmaximálisabb, tekintve hogy a hétköznapiakban a *corporate*-k egyre sivárabb és nyomasztóbb elvárásainak kell eleget tenniük, és tetejében még a társadalmi-családi hagyományok által megtestesített potentát-szörnyek is pakolják rájuk a régebbi generációk avitt lidércnyomásait.

A kollektív ifjúsági másvilági lét? A goának is van individuális interpretációja, egy másik tánczenére sem mondják azt, hogy aktív meditáció. Biztosan kollektív?

A klasszikus goa- az indiai és ibizai tengerpart kollektív törzsi filingje, minden csak nem meditáció. *A Juno Reactor Orion* című albuma és legújabb, rapperekkel felvett hibridje között ugyanúgy galaxisnyi a különbség, mint a *Summer of Love* fesztiváljai és Ibiza között.

Itthon a Yahel warmupja tette erre fel a koronát erre a folyamatra 2007 tavaszán, amikor Madonna-remixeket játszott. Justin Kerrigan rendező szerint, aki a brit partyvilágról forgatott filmeket, a trance és az acid meghalt, amikor a csilivili klubokba kényszerült, eltűntek a rave-ek Shoreditchből és a Temze parti raktárakból. Ez következménye vagy oka a folyamatnak?

A goa mellett nyolc-tíz elektronikus, progresszív avantgarde műfaj apadt erecskékké, és szívódott fel ozmótikusan a társadalom szöveteiben, eltűnt a progressziós utóhatás, ezért a negyedik hullám már lemondott a világ megváltásáról és már ahhoz sincs ereje, hogy tömegesen vonuljon ki. Ez a nyolc-tíz stílus, a *breakbeat*-tel az élén, ideiglenes egérút volt, kis zárványszerű zenei köznyelv, egyezményes asszociációs mező. Amikor a köznyelv elfogy, az individuumok magánmennyországok bűvárharangjait hozzák létre a végtelen *PC*-ingoványban. A történelem szűnik meg akkor, amikor eltűnik a köznyelv és a 2-3 évre szóló mozgalmak, ekkor megjelennek

a pár fős kis zenei kultúrák, melyek 2-3 hétig tartanak. Ennek az atomizált kaleidoszkópnak az a pozitívuma, hogy az üzemanyaga érintetlenül megmarad a fiatalságnak: a jóra valóság és az ökológiai gondolkodás, ezek a korábbi három és fél hullámban is megvoltak. A PC-k és az individuumok agya egy köznyelvi hálóba bármikor összekapcsolódhatnak, tehát korai lenne temetni a progresszív ifjúsági undergroundot. Itt most progresszív alatt az életigenlő, megoldáskereső folyamatokat értem, amelyek minden kulturális korban szembe helyezkednek a piac cinikus és dekadens vonulatával. Amikor egy kultúrterületen a megoldáskereső a céltalan rémkép és antiutópia-fenyegetés kerekedik felül az hanyatlani kezd, lásd például a *sci-fi*-t, ami a 60-as években haladó terület volt, mára a tömeges alakmáslidércnyomásoknak a kiszolgálójává lett.

Az Internetkeresztények és a lángoló virtuális külvárosok

Talán még szerencsésnek is mondható, hogy az intellektuálisabb fiatalokat a világ történései a hazugságtengerből és a *Potemkin*-demokráciából való kiábrándulás automatikusan tereli a virtuális mező felé, ahol egy idő után kritikus tömegük alakul ki. S ez, ha ma kimenekülésnek is tűnik, holnapra már nem az: nem pusztán pánikszerű lelécelés, amit a második világ felépítése követ, az első hibáival. Az új erkölcsi imperatívusz már csírázik a magányos kimenekülőkből, csak még nem tudják, hogy milyen sokan is vannak Ők, de ez bármikor megtörhet az összekapcsolódásukkal, ami az ötödik hullám kezdete lesz.

Az individuumok agya egy köznyelvi hálóba bármikor összekapcsolható"- ezt hogy értsük?

Ahogy a régi római birodalomban a katakomba, tehát a mai "internetkeresztények" felbukkanása is egy idő után tömeges lesz, s az individuumok agya egy köznyelvi hálóba való kapcsolódása nem más, mint ezeknek a tömegeknek a ráébredése, hogy egy hálózat részei. A *Greenpeace* videót közöl arról, hogy a *Chatham*-szigetekenél, Új-Zéland alatt megölnek egy bálnát, valós időben nézheted londoni lakásodban, egy órán belül rengetegen háborodunk fel, s ez egy közösséget jelent. Az ötödik hullám pozitív csíráit már elvetették az *Internet* televényében: politikai korrektségbe vetett szkepticizmus, a megtisztulásra való vágy a netes fórumokon, a második és harmadik nyilvánosság színterein már ma is milliós nagyságrendű, olyan egyszerű közös értékrendszerekkel operál, mint a *Zeitgeist* avagy az "Ölni, Lopni, Csalni rossz" paradigmája. Szó sincs itt dogmatikus kereszténységről, egyházi megmondógépezetről, babonáról, itt a megtisztulásra való közös vágy dobja ki magából ezeket az egyszerű közös nevezőket. Ezen fiatalok, akik *Gaia Mama*-ról már

felelősséggel gondolkodnak, egyre kevésbé lesznek a társadalom szavazó és fogyasztó tagjai, 20-30 éven belül olyan tömegben bukkannak fel, hogy megroppannak a konzumidiotizmusra alapozott társadalmak oszlopai. És ami a legfontosabb, ez a változás az egyéntől indult el, s nem egy népvezér állt ki a szószékre, s szólított fel minket korbáccsal, hogy márpedig holnaptól vegyünk kevesebb terepjárót és együnk kevesebb chipset. Szimptomatikus és véleményem szerint sajnálatos a sok mérnök, fizikus fokozatos áttérése, átspiritualizálódása az irracionális világok irányába. Az anyag legvégső boncolásának groteszk fináléja, hogy ezeknek a mérnökembereknek rá kell döbenniük, hogy a *bozon*-ok és *tachion*-ok után nincs semmi valós anyag, - talán csak a *higgs* - csak rezgés és behatárolható energiahúrok a térben, ez alapvetően rendíti meg a jelen fizikai világképét és az antropológiai mértékű és szemléletű gondolkodást.

A forgatókönyv eléggé idealisztikus és el is képzelhető, hogy az európai fiatalok fele így fog gondolkodni 2018-ban, viszont minden egyes tagjukra 10 kínai vagy indonéz jut, akiknek a társadalma épp ekkor ért a jólét fázisába, és ők habzsolni fogják a VR-sisakokat és mesterséges energiatalokat. Nekik nem lehet azt mondani, hogy álljanak le a fogyasztással, mint ahogy az édességboltba bezabadult külvárosi kisgyerekek sem lehet megértetni, hogy holnaptól álljon le a csokizabálással, mert az úri gyerekek már zöldséget és magokat esznek!

Az alacsonyabb státuszú néposztályok, szociológiai okokból sokkal nagyobb tömegben halmozódtak fel ahhoz, hogy ez előbbi tisztulási folyamat lépést tarthasson vele, a kinyíló evolúciós olló technológiai és szociológiai élei között a technokőkorszak tátong, olyan abszurdításokkal megtűzdelve, hogy itt, ahol kellene, a csúcstechnológia nincs jelen. Az, hogy társadalomépítő szociológiai, problémageneráló szoftvereket nem használnak, egyenlő azzal, hogy a traktorok korában kaszával aratunk. A világgazdaság az alsóbb néposztályok egyénekenként neveltséges, de summázva hatalmas jövedelméből fakadó igényeinek kielégítésért zakatol, nagy tömegük gazdaságossá teszi a *high-tech* kutatásokat, és a tudósok elkurvítását, hogy mindez eredményeképpen a *Párizs* külvároasaiban ösközösségi szinten élő arab fiatalok *realtime*-ban nézhessék legújabb *iPhon*-jukon hogyan nyírnak ki valakit Los Angelesben. Az emberi tehetség és kreativitás megdöbbenően kiváló produktumai a csöcselék passzív igényeinek oltárán fecsérlődnek el. A függőséggé emelt foci, a pornográfia, a K1, a TVsorozatok ráadásul arra kondicionálnak, hogy napi 6-7 órán át kövesd a képernyőn olyan emberek sorsát, akiknek semmi köze nincs hozzád. A passzivitásra nevelésnek már *Brezinsky (Bildenberg group)* már egy 1969-es konferencián hálát adott, mondván, ha ez a mákony nem lenne, ugyan mi töltené ki a

lakótelepek nyájainak hétköznapijait? A bankkártya, mobil telefon s munkaidő uralta valós világban ez neobarbár lét nem szerveződhet meg, hát megszervezi magát a virtuális világban, amely összeomló generációk pigmentgazdag tengereként hullámszik, s az egész rendszer értelmetlenségét átlátó kritikai értelmiség egyre kisebb és sivárabb szigetekre szorul vissza.

Multik fasizmusa. Lehet ez az erőszakhullám egy vadhajtsa az élni akarásnak? Amikor a Harcosok klubjában már egymást kell püfölniük az embereknek, hogy érezzék, hogy élnek, s nem csak csavarok? A multik által kiszabott, egyre miniatűrőbb csavarszerep ellenhatása, hogy hétvégeként egyre szélsőségesebben akarják kiélni magukat?

A csavarszerepre jó példa, hogy egyre fiatalabb, tapasztalatlanabb emberanyagot kebeleznek be ezek a korporációk. A negyvenen felüliek kirúgása mellett a 18-20 éves gyerekeknek 2-3 hét alatt megtaníthatják a sales vagy a marketing csavarszerephez szükséges fortélyait. Az ifjúságnak tanulnia, utaznia, és aludnia kellene, ehelyett versenystállóba kerülnek. Amikor kitapasztalva elérik a negyvenet-ötvenet, kiszektálják őket, ugyanis amíg tudatlanok s érzelmileg befolyásolhatóak, egy olyan aréna szereplői, ahol sok pénzt keresnek, de el is költik-fecsérlik kevés szabadidejükben. Ha 45-50 évesen kezdenének jól keresni, akkora már talán volna annyi bölcsességük, hogy megnézzék, mire is költik el. A multicégek korporatív fasizmusa a rendszer legjobb eszű fiataljait falja fel, akik ugyan most jól keresnek, de 40 évükre simán kiégnek.

Hogy akkor aztán el lehessen nekik adni a fiatalító termékeket, egyfajta kompenzációs csomagként az irodaházakban elpocsékoló ifjú éveikért. Az énképük torzul, mert nem teljesítették az álmaikat, ezért visszavágynak a fiatalabb éveikre (holott az az egészséges, ha az adott életkorban teljesíti azt, amit kell) de azt már csak kozmetikumokban, pirulákban és virtuális személyekben kapják meg.

Arra is jó ez az összezúzás, hogy szembefordítsák a generációinkat. Mint *yuppie* target group tagnak, neked kell az ellenségkép, amit pedig a 40-esek, 50 -esek generációjának formájában kapsz meg, akik meg akarják mondani mit csinálj, de te szabad vagy és supersalesmanként röpködhetsz az üvegpalaták között. De ugyanígy nyomon követhető a kasztosítás az *easypop* kultúra pedofilizálásában, és ugyanennek a bábszínháznak szereplői a megtervezett zenei szubkultúrák, *heavy metal community*-k s *goa podcast*ok egymással gyűlölködő csoportocskái, a fix cellák akolmelegébe terelt, minden kritikára menekülő vallási fanatikusok százezrei. Az ő

egyházaiknak végtelen és látszólagos sokszínűségét a korszerű liberális állam önnön toleranciájaként fényezi, valójában csak *divide et impera* nevű társasjáték apró színes mezőire halmozott, veszélytelen zsetonokat lát bennük. Embertömegeket kordában tartani már nehéz *Gestapo*-val és *ÁVH*-val, de könnyű karámosítani a *creditcard*-ok mögött meghúzódó fedezetek tulajdonrendszerével. A boldog rabszolgák menetelő tömege, minden diktatúra álma, ezzel valósággá vált: az állampolgárok nagy része négyévente önként és dalolva választja meg hóhérait. Saját ellenségeiket, a társadalmi ökonosztát, és a *corporate*-ek törvényeinek vakon engedelmeskedő elitet önként szavazzák a fejükre, és az állami habcsók és *Maya*-fátyol demokrácia csúcsára, és akik a második napon az ígéreteikkel homlokegyenest ellenkező törvényeket hoznak, az ellenpárt hibáival indokolva, mint ahogy a klasszikus diktatúrák a külső ellenséggel magyarázzák meg népüknek a belső nyomort.

De ne keressünk túl sok gonoszsgot ebben az immanenciában. Öntörvény és kényszerpálya, és inkább egy ökoevolúciós készlet az, amikor egy részvénytársaságnak egyetlen érdeke és kiútja az hogy fenntartsa magát és növekedjen. Az ember egyedi organikus múltja mögötti evolúciós múltjához, a zabálás-kefélés-pusztítás szentháromság megértéséhez semmi irracionális és metafizikai elem nem kell. A tudat dolga mindezek mellett *ab ovo* az lenne, hogy megvalósítsa a küldetést, megértse a múltat, hibáival együtt. Ha a program hibás, akkor ugyanúgy hibás szoftvereket, szabályokat és társadalmi rendszereket generál, írják bár a legkorszerűbb gépezeten. Ha ezt nem értjük meg, akkor vagy kataklizmába torkollik a rendszer, esetleg egy-két jelentéktelen faj túléli, mint ahogy a 65 millió évvel ezelőtti meteoritbecsapódást (*Chicxulub-kráter, Yucatan*) is néhány rágcsálófaj élte túl. Ha meg nem pusztul el, előbb-utóbb technológiailag eljut odáig, hogy replikálja önmagát, és a "hátha ott jobb lesz" jelszóval ugrál át az első világból a másodikba, a virtuálisba, majd a virtuális virtuálisába, de csak egy végtelen *simulacrum simulacris* alakul ki, így jár ha megint nem tanul a múlt hibáiból.

Ugyanúgy félve-szorongja magát tovább, és erre újabb gyűlöletgépezetet és technológiai *startup*-okat temel, s nem érti meg, hogy *Bibó* szavaival élve a civilizációs fejlődés az, hogy az embernek egyre kevesebb félnivalója van.

Ebben a másolatról másolatra ugráló világban a te félelmed az enyémen alapszik, viszont abban, amit a tudat evolúciójának kellene létrehoznia: ott a te boldogságod az én boldogságom függvénye. (2008)

*